

АНОТАЦІЯ

Корнієнко Д. Б. – Формування глобальної системи торгівлі відходами. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка». – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2026.

У дисертації відображено формування глобальної системи торгівлі відходами. При цьому вирішено важливе науково-практичне завдання – теоретичне обґрунтування формування глобальної системи торгівлі відходами, та розроблення стратегічних напрямів та методичних засад її запровадження в Україні.

Розроблено систему глобальної торгівлі відходами як вагової складової міжнародної торгівлі загалом, що суттєво трансформує її, оскільки вторинна сировина стає повноцінним стратегічним ресурсом, що посилює циркулярні процеси у світовій економіці та прискорює зміни щодо її екологізації, підкреслюючи досягнення можливого балансу між економічним зростанням, екологічною стійкістю та соціальною відповідальністю.

Виокремлено основні інструменти впливу, що створюють країни у світовому навколишньому економічному середовищі з метою активізації імпорту та експорту вторинної сировини у глобальному масштабі, що крім фрагментованих податкових преференцій та пільгового оподаткування включають асиметричні умови розвинених країн відносно тих, що розвиваються, особливо стосовно проблематичних та шкідливих відходів.

Теоретично обґрунтовано та емпірично підтверджено наслідки глобальної системи торгівлі відходами, що перевищують сумарну вартість їх переробки та логістики, нівелюючи мету циркулярної економіки загалом, вступаючи у фазу «біфуркації», торгівля між країнами ОЕСР та тими, що не входять у стримуюче поєднанням високих адміністративних зборів, суворих вимог до чистоти і прямих податків на охорону навколишнього середовища.

Виокремлено циркулярні хаби в глобальній системі торгівлі відходами (Нідерланди, Бельгія, Італія, Естонія) та країни-аутсайдери (Румунія, Ірландія, Литва, Португалія); запропоновано здійснення постійного моніторингу вторинної сировини, наголошено на неповній достовірності даних про кількість переробленої сировини, що дозволяє їх перевіряти через статистику міжнародної торгівлі відходами.

Опрацьовані наукові підходи до обґрунтування зміни геополітичних ліній торгівлі відходами, що формують нову їхню траєкторію і вектори заборони імпорту Китаю (політик «Національного меча»), орієнтовану в сторону Південно-Східної Азії (Філіппіни, В'єтнам, Таїланд), що однак не призвели до зростання ефективної переробки у країнах експортерів та світової економіки загалом.

Оприлюднені результати динамічного та кластерного аналізів рівня відходів у ЄС свідчать про їхнє використання як інструментів формування стратегій цих процесів в умовах посилення вимог щодо екологічної безпеки та зростання конкуренції за ресурси на європейському ринку перероблених відходів.

Сформовано кластер 3 (Франція, Бельгія) експорту-імпорту відходів – нетто-експортери з позитивним сальдо у трьох матеріалах (папір, пластик, скло); кластер 2 (Німеччина) змішаний з надлишком пластику; кластер (Італія, Чехія, Португалія, Нідерланди) – експортоорієнтовані за папером; кластер 0 – інші країни ЄС, серед яких помірні нетто-експортери, інші близькі до балансу або мають негативні значення.

Окреслено сучасний стан торгівлі відходами в Україні, зокрема, доведено генерування 10 т відходів на душу населення, що майже вдвічі перевищує рівень країн ЄС та низький показник їхньої переробки, більшість з яких (90%) утилізуються на сміттєзвалищах з низьким рівнем сортування та переробки.

Досліджено інституційну базу формування системи торгівлі відходами в

Україні, що включає заходи виконання Закону України «Про управління відходами» та гармонізація їх з вимогами Директиви 2008/98/ЄС про відходи та Регламентом ЄС № 1013/2006 про транскордонне перевезення відходів, кластеризацію інфраструктури в регіонах та економічну інтеграцію, створення «кластерів відходів», впровадження економічних стимулів та інвестицій.

Запропоновано ключові напрями України у глобальну систему торгівлі відходами, що включають євроінтеграцію, розвиток циркулярної економіки, цифровізацію, вдосконалення системи управління відходами, інституційну спроможність.

Ключові слова: глобальна система торгівлі відходами, циркулярна економіка, міжнародна торгівля, вторинна сировина, Європейський Союз, Україна, екологічна політика, сталий розвиток, регуляторні інструменти, експорт та імпорт відходів, зелена економіка, соціальна відповідальність бізнесу, цифровізація (діджиталізація), податкові (фіскальні) стимули.

ANNOTATION

Korniienko Dmytro Bohdanovych. – Formation of the Global Waste Trade System. – Manuscript Qualification Research Paper. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy in the Specialty 051 “Economics”. – West Ukrainian National University, Ternopil, 2026.

The dissertation reflects the Formation of a global waste trade system. At the same time, an important scientific and practical task has been solved - theoretical substantiation of the formation of a global waste trade system, and the development of strategic directions and methodological principles for its implementation in Ukraine.

A system of global waste trade has been developed as a significant component of international trade in general, which significantly transforms it, since secondary raw materials become a full-fledged strategic resource that enhances circular processes in the world economy and accelerates changes in its greening, emphasizing the achievement of a possible balance between economic growth, environmental sustainability and social responsibility.

The main instruments of influence that countries create in the global economic environment in order to activate the import and export of secondary raw materials on a global scale have been identified, which, in addition to fragmented tax preferences and preferential taxation, include asymmetric conditions of developed countries in relation to developing ones, especially with regard to problematic and harmful waste.

The consequences of the global waste trade system exceeding the total cost of their processing and logistics are theoretically substantiated and empirically confirmed, leveling the goal of the circular economy as a whole, entering a phase of "bifurcation", trade between OECD countries and those that are not part of the restrictive combination of high administrative fees, strict requirements for cleanliness and direct taxes on environmental protection.

Circular hubs in the global waste trade system (the Netherlands, Belgium, Italy, Estonia) and outsider countries (Romania, Ireland, Lithuania, Portugal) are identified;

continuous monitoring of secondary raw materials is proposed, the incomplete reliability of data on the amount of recycled raw materials is emphasized, which allows them to be verified through statistics on international waste trade.

Scientific approaches have been developed to justify the change in geopolitical lines of waste trade, which form their new trajectory and vectors of China's import ban (the "National Sword" policy), oriented towards Southeast Asia (Philippines, Vietnam, Thailand), which, however, did not lead to an increase in effective recycling in exporting countries and the world economy as a whole.

The published results of dynamic and cluster analyses of the level of waste in the EU indicate their use as tools for forming strategies for these processes in the context of increased requirements for environmental safety and increased competition for resources in the European market for recycled waste.

Cluster 3 (France, Belgium) of waste export-import has been formed - net exporters with a positive balance in three materials (paper, plastic, glass); cluster 2 (Germany) mixed with a surplus of plastic; cluster (Italy, Czech Republic, Portugal, Netherlands) - export-oriented for paper; cluster 0 – other EU countries, including moderate net exporters, others close to balance or with negative values.

The current state of waste trade in Ukraine is outlined, in particular, the generation of 10 tons of waste per capita is proven, which is almost twice the level of EU countries and the low rate of their recycling, most of which (90%) is disposed of in landfills with a low level of sorting and recycling.

The institutional basis for the formation of a waste trade system in Ukraine is studied, which includes measures to implement the Law of Ukraine "On Waste Management" and harmonize them with the requirements of Directive 2008/98/EC on waste and EU Regulation No. 1013/2006 on cross-border shipments of waste, clustering of infrastructure in regions and economic integration, creation of "waste clusters", introduction of economic incentives and investments.

Key directions for Ukraine in the global waste trade system are proposed, including European integration, development of the circular economy, digitalization, improvement of the waste management system, and institutional capacity.

Keywords: global waste trade system, circular economy, international trade, secondary raw materials, European Union, Ukraine, environmental policy, sustainable development, regulatory instruments, waste export and import, green economy, business social responsibility, digitalization, tax (fiscal) incentives..

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Драпак Т.І., Корнієнко Д. Б. Нові технології, що підтримують перехід до циркулярної економіки в ланцюжку створення вартості пластикових матеріалів. Збірник наукових праць «Економічний простір», № 189, 2024 рік. С. 179-185. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-33> (1 д.а.).

2. Драпак Т.І., Корнієнко Д. Б., Баб'яр В.П. Трансформація економічних, фінансових та продуктивних систем пришвидшує перехід до сталого розвитку. Економічний науково-практичний журнал Сталий розвиток економіки, № 4 (51), 2024 С. 199-205. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-29> (0,8 д.а.).

3. Корнієнко Д. Б., Романюта Е. Е., Є. Цзяньфу. Challenges of China's Foreign Direct Investment under the «Belt and Road» Initiative in the Post-Pandemic Era. Причорноморські економічні студії Науковий журнал. Випуск 88. 2024. С. 31-35. URL: <https://doi.org/10.32782/bses.88-5>

4. Корнієнко Д. Б. Глобальний економічний простір у добу цифрової екологізації: виклики та перспективи. Інноваційна економіка – 2'2025 [102] Науково-виробничий журнал. С. 84 – 90.

URL: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.9>

5. Корнієнко Д. Б., Зварич І. Я. Стратегічний аналіз міжнародної торгівлі відходами: Німеччина та Італія як парадигми інтеграції України в європейську циркулярну економіку. Економіка та суспільство, (83) 2026.

URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-38>

6. Драпак Т.І., Бродовська О.Г., Корнієнко Д.Б., Баб'яр В.П. Побудова кращого майбутнього за допомогою стійких інвестицій: висновки нещодавніх досліджень. Матеріали мультидисциплінарного наукового часопису «Нотатки сучасної науки», № 14, 2024. С. 12-13. (0,1 д.а.).

7. Корнієнко Д.Б. Міжнародна торгівля біовідходами в Німеччині.

Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід // Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. С.43-45.

8. Корнієнко Д.Б. Торівля біологічними відходами в Німеччині: виклики та перспективи міжнародного співробітництва. Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики. Збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (24 квітня, 2025 р.) – Тернопіль, 2025. – С. 90-94.

9. Корнієнко Д.Б. Біологічні відходи в Європі. Міжнародна економіка в умовах кліматичних змін: глобальні виклики. Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (26 квітня, 2024 р.) – Тернопіль, 2024. – с. 95-97.

Науковий керівник
Зверині І. І.

